

Matemaatika

VIII klass

8. klassi lõpetaja:

- koostab ja rakendab eri eluvaldkondade ülesandeid lahendades sobivaid matemaatilisi mudeleid;
- püstitab hüpoteese ja kontrollib neid, üldistab ning arutleb loogiliselt, põhjendab väiteid;
- kasutab matemaatiliste seoste uurimisel arvutiprogramme ja muid abivahendeid;
- näeb seoseid erinevate matemaatiliste mõistete vahel ning loob neist süsteemi;
- hindab oma matemaatilisi teadmisi ja oskusi ning arvestab neid edasist tegevust kavandades.

Õppesisu

Hulkliikmed (45 tundi)

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> • Hulkliige. • Hulkliikmete liitmine ja lahutamine. • Hulkliikme korrutamine ja jagamine üksliikmega. • Hulkliikme tegurdamine ühise teguri sulgudest väljatoomisega. • Kakслиikmete korrutamine. • Kahe üksliikme summa ja vahe korrutis. • Kakслиikme ruut. • Hulkliikmete korrutamine. • Hulkliikme tegurdamine valemite kasutamise-ga. • Algebralise avaldise lihtsustamine.	<ul style="list-style-type: none"> • teab mõisteid hulkliige, kakслиige, kolmliige ja nende kordajad; • korrastab hulkliikmeid; • arvutab hulkliikme väärtuse; • liidab ja lahutab hulkliikmeid, kasutab sulgude avamise reeglit; • korrutab ja jagab hulkliikme üksliikmega; • toob teguri sulgudest välja; • korrutab kakслиikmeid; • leiab kahe üksliikme summa ja vahe korrutise $(a + b)(a - b) = a^2 - b^2$; • leiab kakслиikme ruudu $(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$; $(a - b)^2 = a^2 - 2ab + b^2$; • korrutab hulkliikmeid; • tegurdab avaldist kasutades ruutude vahe ning summa ja vahe ruudu valemid • teisendab ja lihtsustab algebralisi avaldise.

Kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteem (30 tundi)

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> • Lineaarvõrrandi lahendamine. • Kahe tundmatuga lineaarvõrrandi graafilise esitus. • Liitmisvõte. • Asendusvõte. • Lineaarvõrrandisüsteemi graafilise lahendamine. • Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate tekstülesannete lahendamine kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi abil. 	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära kahe tundmatuga lineaarse võrrandisüsteemi; • lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi graafiliselt (nii käsitsi kui ka arvuti abil); • lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi liitmisvõttega; • lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi asendusvõttega; • lahendab lihtsamaid tekstülesandeid kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi abil;

Geomeetrilised kujundid (65 tundi)

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> • Definiitsioon. • Aksiom. • Teoreemi eeldus ja väide. • Näiteid teoreemide tõestamisest. • Kahe sirge lõikamisel kolmanda sirgega tekkivad nurgad. • Kahe sirge paralleelsuse tunnused. • Kolmnurga kesklõik, selle omadus. • Trapets. • Trapetsi kesklõik, selle omadus. • Kolmnurga välisnurk, selle omadus. • Kolmnurga sisenurkade summa. • Kolmnurga mediaan. • Mediaanide lõikepunkt ehk raskuskese, selle omadus. • Kesknurk. • Ringjoone kaar. 	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab definiitsiooni ning teoreemi, eelduse ja väite mõistet; • oskab mõisteid defineerida; • kasutab dünaamilise geomeetria programmi seaduspärasuste avastamisel ja hüpoteeside püstitamisel; • selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku; • defineerib paralleelseid sirgeid, teab paralleelide aksiomi; • teab, et <ol style="list-style-type: none"> a) kui kaks sirget on paralleelsed kolmandaga, siis nad on paralleelsed teineteisega; b) kui sirge lõikab ühte kahest paralleelsest sirgest, siis ta lõikab ka teist; c) kui kaks sirget on risti ühe ja sama sirgega, siis need sirged on teineteisega paralleelsed; • näitab joonisel ja defineerib lähisnurki ja põiknurki; • teab sirgete paralleelsuse tunnuseid ning kasutab neid ülesannete lahendamisel; • joonestab ja defineerib kolmnurga välisnurka; • kasutab kolmnurga välisnurka omadust; • joonestab ja defineerib kolmnurga kesklõigu; • teab kolmnurga kesklõigu omadusi ja kasutab neid ülesannete lahendamisel;

<ul style="list-style-type: none"> • Kõõl. • Piirdenurk, selle omadus. • Ringjoone puutuja. • Ringjoone puutuja ja puutepunkti joonestatud raadiuse ristseis. • Kolmnurga ümber- ja siseringjoon. • Kõõl- ja puutujahulknurk, apoteem. • Võrdelised lõigud. • Sarnased hulknurgad. • Kolmnurkade sarnasuse tunnused. • Sarnaste hulknurkade ümbermõõtude suhe. • Sarnaste hulknurkade pindalade suhe. • Maa-alade kaardistamise näited.	<ul style="list-style-type: none"> • defineerib ja joonestab trapetsi; • liigitab nelinurki; • joonestab ja defineerib trapetsi kesklõigu; • teab trapetsi kesklõigu omadusi ning kasutab neid ülesannete lahendamisel; • defineerib ja joonestab kolmnurga mediaani, selgitab mediaanide lõikepunkti omadust; • joonestab etteantud raadiuse või diameetriga ringjoone; • leiab jooniselt ringjoone kaare, kõõlu, kesknurga ja piirdenurga; • teab seost samale kaarele toetuva kesknurga ja piirdenurga suuruste vahel ning kasutab seda teadmist ülesannete lahendamisel; • joonestab ringjoone lõikaja ja puutuja; • teab puutuja ja puutepunkti tõmmatud raadiuse vastastikust asendit ja kasutab seda ülesannete lahendamisel; • teab, et ühest punktist ringjoonele joonestatud puutujate korral on puutepunktid võrdsetel kaugustel sellest punktist ning kasutab seda ülesannete lahendamisel; • teab, et kolmnurga kõigi külgede keskristsirged lõikuvad ühes ja samas punktis, mis on kolmnurga ümberringjoone keskpunkt; • joonestab kolmnurga ümberringjoone (käsitsi joonestusvahendite abil ja arvuti abil); • teab, et kolmnurga kõigi nurkade poolitajad lõikuvad ühes ja samas punktis, mis on kolmnurga siseringjoone keskpunkt; • joonestab kolmnurga siseringjoone (käsitsi joonestusvahendite abil ja arvuti abil); • joonestab korrapäraseid hulknurki (kolmnurk, kuusnurk, nelinurk, kaheksanurk) käsitsi joonestusvahendite abil ja arvuti abil; • selgitab, mis on apoteem ja joonestab selle; • arvutab korrapärase hulknurga ümbermõõdu; • kontrollib antud lõikude võrdelisust; • teab kolmnurkade sarnasuse tunnuseid ja kasutab neid ülesannete lahendamisel; • selgitab sarnaste kolmnurkade tunnuste tõestuskäiku; • teab teoreeme sarnaste hulknurkade ümbermõõtude ja pindalade kohta ning kasutab neid ülesannete lahendamisel; • selgitab mõõtkava tähendust;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> lahendab rakendusliku sisuga ülesandeid (pikkuste kaudne mõõtmine; maa-alade plaanistamine; plaani kasutamine looduses).
--	--

Õpitulemused

Arvutamine ja andmed

Õpilane:

- liidab, lahutab, korrutab, jagab ja astendab naturaalarvulise astendajaga ratsionaalarve peast, kirjalikult ja taskuarvutiga ning rakendab tehete järjekorda;
- ümardab arve etteantud täpsuseni;
- kasutab astendamisreegleid.

Protsent

Õpilane:

- tõlgendab igapäevaelus ja teistes õppeainetes ette tulevaid protsentides väljendatavaid suurusid.

Algebra

Õpilane:

- korrastab üks- ja hulkliikmeid, liidab, lahutab ning korrutab üks- ja hulkliikmeid ning jagab üksliikmeid ja hulkliiget üksliikmega;
- tegurdab hulkliikmeid (toob sulgude ette, kasutab abivalemeid);
- lihtsustab kahetehtelisi ratsionaalavaldisi;
- lahendab lineaarvõrrandisüsteeme;
- lahendab tekstülesandeid võrrandite ja võrrandisüsteemide abil.

Funktsioonid

Õpilane:

- joonestab valemi järgi funktsiooni graafiku (nii käsitsi kui ka arvutiprogrammiga) ning loeb graafikult funktsiooni ja argumendi väärtusi.

Geomeetria

Õpilane:

- joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) tasandilisi kujundeid etteantud elementide järgi;
- arvutab kujundite joonelemendid, übermõõdu, pindala;
- teab kujundeid, kolmnurga ja trapetsi kesklõiku, kolmnurga mediaani, kolmnurga ümber- ja siseringjoont ning kesk- ja piirdenurka;
- kirjeldab kujundite omadusi ning klassifitseerib kujundeid ühiste omaduste põhjal;
- eristab teoreemi, eeldust, väidet ja tõestust, selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku;

- lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid;
- kasutab probleemülesandeid lahendades kolmnurkade ja hulknurkade sarnasust;
- kasutab seaduspärasusi avastades ja hüpoteese püstitades infotehnoloogilisi vahendeid.